ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการยึด อายัด และริบทรัพย์สิน ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ทศนารถ เมฆประยูร

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กระบวนวิชา LAW 797: การศึกษาอิสระ
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555
วิทยาเขตบางนา

คำปฏิญาณตน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเอกสารชิ้นนี้เป็นผลงานเขียนของข้าพเจ้า หากมหาวิทยาลัยตรวจสอบพบในภายหลังว่าเป็นเอกสารที่ลอกเลียนจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรือจากเอกสารของผู้อื่น รวมถึงการให้ผู้อื่นจัดทำ ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้ายอมที่จะให้มหาวิทยาลัยเพิกถอนปริญญาบัตรของข้าพเจ้า โดยไม่ทักท้วงแต่ประการใด

ลงชื่อ

(นายทศนารถ เมฆประยูร)

ชื่อเรื่อง	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการยึด อายัด และริบทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
ชื่อผู้เขียน	นายทศนารถ เมฆประยูร
คณะ	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตัณศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้รายงานการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ สุขสมัย สุทธิบดี) คณะนิติศาสตร์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุธินี รัตนวราห)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตัณศิริ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ มยุรี พันแสงดาว)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งด้วยได้รับความเมตตาจากรองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตัณศิริ ที่ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระต่อผู้เขียน อีกทั้งให้คำแนะนำในการค้นคว้า ศึกษาข้อมูล ตลอดจนช่วยในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการศึกษาอิสระฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุธินี รัตนวราห ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตัณศิริ และรองศาสตราจารย์ มยุรี พันแสงดาว ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าร่วมเป็นกรรมการสอบการศึกษาอิสระ และให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ หากการศึกษาอิสระฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ผู้เขียนขอมอบแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้เขียนมาตลอด ทั้งผู้แต่งตำรา วิทยานิพนธ์ ที่ให้ความรู้ ความเข้าใจทางวิชาการแก่ผู้เขียนในการเขียนการศึกษาอิสระฉบับนี้จนเสร็จ และสำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์ แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

ทศนารถ เมฆประยูร

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ ..... (5)

บทที่

1 บทนำ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา 5

3. สมมติฐานของการศึกษา 6

4. ขอบเขตของการศึกษา 6

5. วิธีการศึกษา 6

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา 7

2 ความหมาย ความเป็นมา แนวความคิด

และทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการฟอกเงิน 8

1. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน 8

1.1 แนวความคิดการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล 10

1.1.1 หลักนิติรัฐ 10

1.1.2 สาระสำคัญของหลักนิติรัฐ 11

1.2 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 14

1.2.1 ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย 14

1.2.2 ลักษณะตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ 17

2. ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน 20

2.1 ความหมายของการฟอกเงิน 21

2.2 ความเป็นมาของการฟอกเงิน 23

หน้า

บทที่

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญา
เกี่ยวกับการฟอกเงิน 25
2.3.1 ทฤษฎีการสมคบกัน 25
2.3.2 ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน 25
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สิน 26
3.1 วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการลงโทษริบทรัพย์สิน 27
3.1.1 การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ 28
3.1.2 การริบทรัพย์เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย 28
3.2 มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายไทย 29
3.2.1 มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา 29
3.2.2 มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง 30
3.2.3 มาตรการริบทรัพย์สินทางปกครอง 30
4. การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน 31
4.1 ความผิดที่มีลักษณะของความผิดเป็นองค์กรอาชญากรรม 31
4.2 ความผิดที่มีลักษณะของอาชญากรรม
มีผลตอบแทนในวงเงินที่สูง 32
4.3 ความผิดที่เป็นการกระทำที่สลับซับซ้อน
มีลักษณะยากแก่การปราบปราม 33
4.4 ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ
ไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือสังคม 33
4.5 ความผิดที่ยากที่จะนำกฎหมายทั่วไป
มาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ 34
5. ความเป็นมาและแนวความคิดของกฎหมายป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย 36

หน้า

บทที่

5.1 ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ... 36

5.2 เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ... 39

3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการยึด อายัด และริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ... 42

1. ประเภทความผิดที่อยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ... 43

2. องค์กรผู้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ... 47

2.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ... 47

2.2 คณะกรรมการธุรกรรม ... 49

2.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ... 53

2.4 เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ... 54

2.5 ศาล ... 56

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจ ... 57

2.6.1 มาตรการยับยั้งการทำธุรกรรม ... 57

2.6.2 มาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว ... 58

3. การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ... 60

3.1 วิธีการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ... 61

3.1.1 ก่อนออกคำสั่งทางปกครอง ... 61

3.1.2 ภายหลังออกคำสั่งทางปกครอง ... 62

3.2 ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ... 64

3.2.1 การตรวจสอบโดยองค์กรภายในของฝ่ายปกครอง ... 65

หน้า

บทที่

3.2.2 การควบคุมตรวจสอบจากองค์กรภายนอก 66

4. มาตรการยึด อายัด และริบทรัพย์สิน 67

4.1 มาตรการยึด อายัด และริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 68

4.1.1 ประเภทของทรัพย์สินที่จะถูกริบ 68

4.1.2 การยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว 69

4.1.3 มาตรการคุ้มครองชั่วคราว 71

4.1.4 การริบทรัพย์สินหรือการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน 71

4.1.5 การริบทรัพย์สินทางแพ่ง 72

4.2 เขตอำนาจศาล 73

4.3 ภาระการพิสูจน์การริบทรัพย์สินทางแพ่ง 73

4.4 ผลของการยึดหรืออายัด และริบหรือศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน 74

4.4.1 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน 74

4.4.2 การริบหรือศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน 75

4.5 การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกศาลมีคำสั่งให้ริบ 75

4 ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการยึด อายัด และริบทรัพย์สิน 77

1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 77

2. ปัญหาการใช้อำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมและเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 80

2.1 ปัญหาการใช้อำนาจของคณะกรรมการธุรกรรม 81

2.2 ปัญหาการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 82

หน้า

บทที่

3. ปัญหาการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการริบทรัพย์สิน หรือการสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน 85

3.1 ปัญหาการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน 85

3.2 ปัญหาการริบทรัพย์สินหรือศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน 89

4. ปัญหาภาระการพิสูจน์ 91

5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 93

1. บทสรุป 93

2. ข้อเสนอแนะ 97

บรรณานุกรม 100

ประวัติผู้แต่ง 106

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัฒน์นานาอารยประเทศมีการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้ประชาชนมีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันหากผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม จะทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความซับซ้อนขึ้นจากเดิมที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดแบบธรรมดาเป็นการกระทำโดยลำพังของปัจเจกชน หรือที่เรียกว่าอาชญากรรมที่พบเห็นกันได้ทั่วไป ซึ่งเริ่มจากการฝ่าฝืนกฎหมายและมักใช้ความรุนแรงมาเป็นส่วนประกอบ เช่น การปล้นทรัพย์ การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น จากนั้นพัฒนาไปสู่รูปแบบของอาชญากรรมประเภทใหม่ ๆ เช่น อาชญากรรมทางด้านเทคโนโลยีและองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีการดำเนินการภายใต้ระบบการปกปิด การรักษาความลับในองค์กร มีโครงการบริหารงาน มีขั้นตอนในการควบคุมดูแล และมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมหาศาลจากการกระทำความผิดจนทำให้มีลักษณะคล้ายกับองค์กรทางธุรกิจที่มีจุดประสงค์ในการแสวงหากำไร มีการดำเนินการในลักษณะเป็นขบวนการที่มีเครือข่ายโยงใยครอบคลุมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

การนำเงินจำนวนมหาศาลที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลาย ๆ ลักษณะเพื่อปกปิดอำพรางแหล่งที่มาของเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แล้วบิดเบือนรายได้นั้นโดยทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินที่ได้มา โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยทุจริต เรียกว่า การฟอกเงิน